O‘ZBEKISTONDA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI

Ubaydullayeva Nozima Abbosbek qizi
Namangan davlat universiteti
Email: nozimakhon.04@gmail.com
Orcid: 0009-0000-1479-2780

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekistonda logistika xizmatlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligi va uning iqtisodiy o‘sishdagi o‘rni tahlil qilingan. Tadqiqotda logistika xizmatlarining tovarlar harakatini tezlashtirish, transport xarajatlarini kamaytirish va tadbirkorlik faoliyati samaradorligini oshirishdagi ahamiyati o‘rganilgan. Logistika infratuzilmasini rivojlantirishning iqtisodiy jarayonlarga ta’siri tahlil qilinib, sohani takomillashtirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari logistika xizmatlarini rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omili ekanligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: logistika, iqtisodiy samaradorlik, transport xizmatlari, logistika infratuzilmasi, iqtisodiy o‘sish, tadbirkorlik.

Аннотация. В статье проанализирована экономическая эффективность развития логистических услуг в Узбекистане и их роль в экономическом росте. В исследовании изучено значение логистических услуг в ускорении движения товаров, снижении транспортных расходов и повышении эффективности предпринимательской деятельности. Проанализировано влияние развития логистической инфраструктуры на экономические процессы и разработаны практические предложения по совершенствованию данной сферы. Результаты исследования показали, что развитие логистических услуг является важным фактором повышения экономической эффективности.

Ключевые слова: логистика, экономическая эффективность, транспортные услуги, логистическая инфраструктура, экономический рост, предпринимательство.

Annotation. This article analyzes the economic efficiency of developing logistics services in Uzbekistan and their role in economic growth. The study examines the importance of logistics services in accelerating the movement of goods, reducing transportation costs, and improving the efficiency of entrepreneurial activity. The impact of logistics infrastructure development on economic processes is analyzed, and practical proposals for improving the sector are developed. The results of the study show that the development of logistics services is an important factor in increasing economic efficiency.

Keywords: logistics, economic efficiency, transport services, logistics infrastructure, economic growth, entrepreneurship.

Kirish. Bugungi kunda logistika xizmatlari mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Tovar va xizmatlarning ishlab chiqaruvchidan iste'molchiga tez va samarali yetkazib berilishi iqtisodiy jarayonlarning uzluksizligini ta'minlaydi. Shu sababli logistika xizmatlarini rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirish va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda iqtisodiy islohotlarning jadallashuvi, tashqi savdo aloqalarining kengayishi hamda transport xizmatlariga bo'lgan talabning ortishi logistika sohasini rivojlantirish zaruratini kuchaytirmoqda. Zamonaviy logistika infratuzilmasini shakllantirish transport xarajatlarini kamaytirish, mahsulot yetkazib berish muddatlarini qisqartirish va korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Shu nuqtayi nazardan, O'zbekistonda logistika xizmatlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini tahlil qilish dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biridir.

Adabiyotlar sharhi. Logistika xizmatlarini rivojlantirish va uning iqtisodiy samaradorligini oshirish masalalari ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan o'rganilgan. Tadqiqotlarda logistika tizimi tovarlar harakatini boshqarish, transport xarajatlarini kamaytirish va korxonalar faoliyatini optimallashtirishning muhim vositasi sifatida baholanadi.

Xorijiy olimlarning ilmiy izlanishlarida logistika xizmatlarining iqtisodiy o‘sishga ta’siri, transport infratuzilmasining rivojlanishi hamda ta’minot zanjirlarini samarali boshqarish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Ularning fikricha, samarali logistika tizimi korxonalar raqobatbardoshligini oshirish va mahsulotlarni bozorlarga tezkor yetkazib berishga xizmat qiladi.

O‘zbekistonlik tadqiqotchilar ishlarida esa mamlakatda transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish, logistika markazlarini tashkil etish va tashqi savdo jarayonlarini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Biroq O‘zbekistonda logistika xizmatlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini kompleks tahlil qilish va mavjud muammolarni bartaraf etish yo‘nalishlarini aniqlash dolzarb masalalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot jarayonida O‘zbekistonda logistika xizmatlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini o‘rganishga qaratilgan usullardan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy va uslubiy asosini logistika sohasi hamda iqtisodiy samaradorlik bo‘yicha ilmiy qarashlar tashkil etdi.

Tadqiqotda tizimli tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Logistika xizmatlarining transport xarajatlarini kamaytirish, tovarlar harakatini tezlashtirish va tadbirkorlik faoliyati samaradorligiga ta’siri o‘rganildi. Shuningdek, logistika infratuzilmasining iqtisodiy jarayonlardagi o‘rni tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalarini shakllantirishda O‘zbekiston iqtisodiyotida logistika xizmatlarining rivojlanish yo‘nalishlari va mavjud muammolariga alohida e’tibor qaratildi.

Tahlil va natijalar. O‘zbekistonda transport-logistika xizmatlarining rivojlanish dinamikasi sohaning iqtisodiyotdagi ahamiyati ortib borayotganini ko‘rsatadi. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, transport xizmatlari hajmi 2020-yildagi 58 623,0 mlrd so‘mdan 2025-yilda 188 270,8 mlrd so‘mga yetgan. Mazkur davrda transport xizmatlari hajmi qariyb 3,2 barobarga oshgan.

2025-yilda transport xizmatlari tarkibida avtomobil transporti xizmatlari 95 853,8 mlrd so‘mni tashkil etib, asosiy ulushni egallagan. Bu holat O‘zbekiston iqtisodiyotida avtomobil transportining logistika jarayonlaridagi muhim o‘rnini ko‘rsatadi.

Shuningdek, 2025-yil yanvar-noyabr oylarida transport xizmatlari hajmi 168,4 trln so‘mni tashkil etib, 2024-yilning mos davriga nisbatan 12,9 foizga oshgan. Shu davrda Namangan viloyatida transport xizmatlari hajmi 6 trln so‘mni tashkil qilgan.

Transport xizmatlari hajmining o‘sishi ichki va tashqi savdo, logistika, turizm hamda elektron tijoratning rivojlanishi bilan bevosita bog‘liq. Bu esa logistika xizmatlariga bo‘lgan talabning ortib borayotganidan dalolat beradi.

Jahon bankining 2023-yilgi Logistika samaradorligi indeksiga ko‘ra, O‘zbekiston 2014-yildagi 129-o‘rindan 2023-yilda 88-o‘ringa ko‘tarilgan. Bu mamlakatda logistika tizimi samaradorligi bo‘yicha ijobiy o‘zgarishlar yuz berayotganini ko‘rsatadi.

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, logistika xizmatlarining rivojlanishi transport xarajatlarini optimallashtirish, tovarlar harakatini tezlashtirish va tadbirkorlik faoliyati samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, logistika infratuzilmasini hududlar kesimida yanada rivojlantirish, zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va transport-logistika markazlari faoliyatini kengaytirish zarur.

Xulosa va takliflar. O‘tkazilgan tahlillar asosida O‘zbekistonda logistika xizmatlarini rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri ekanligi aniqlandi. Logistika tizimining takomillashuvi transport xarajatlarini kamaytirish, tovarlar harakatini tezlashtirish va tadbirkorlik subyektlari faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, logistika infratuzilmasini rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va transport xizmatlari sifatini oshirish sohaning iqtisodiy samaradorligini yanada yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan

birga, logistika markazlari faoliyatini kengaytirish va hududlar o‘rtasidagi transport aloqalarini mustahkamlash muhim ahamiyatga ega.

Logistika xizmatlarini rivojlantirish bo‘yicha quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- zamonaviy logistika markazlari va omborxonalar tarmog‘ini kengaytirish;
- logistika jarayonlariga raqamli texnologiyalarni keng joriy etish;
- transport xizmatlari samaradorligini oshirish;
- logistika sohasida malakali mutaxassislar tayyorlash;
- hududlar o‘rtasidagi transport-logistika aloqalarini rivojlantirish.

Umuman olganda, O‘zbekistonda logistika xizmatlarini rivojlantirish mamlakat iqtisodiy o‘sishini ta’minlash, tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 27-yanvardagi PQ-28-son qarori. “O‘zbekiston Respublikasining transport-logistika tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”. — https://www.lex.uz/docs/7332108

2. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Transport xizmatlari bo‘yicha statistik ma’lumotlar. — https://siat.stat.uz/data/3256/?lang=uz

3. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Transport xizmatlari hajmi 168 trln so‘mdan oshdi. https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/66318

4. World Bank. Connecting to Compete 2023: Trade Logistics in an Uncertain Global Economy. — Washington, D.C., 2023. https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/04/21/world-bank-releases-logistics-performance-index-2023

5. World Bank. At Your Service?: The Promise of Services-led Growth in Uzbekistan. — Washington, D.C., 2025.

https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/promise-of-services-led-growth

6. World Bank. Logistics Performance Index: International Scorecard — Uzbekistan. — 2023. https://lpi.worldbank.org/index.php/international/scorecard/line/C/UZB/2023/C%2BFIN%2B2023